WPISZ SWÓJ KOD

Dolnośląski Konkurs Geograficzny dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2022/2023	*zDolny Ślązak*	**ETAP FINAŁOWY** **28 marca 2023 r.** **godz. 12.00** **czas trwania 90 minut**
Kuratorium Oświaty we Wrocławiu		

1. **Pisz wyraźnie, czarnym lub niebieskim długopisem.**
2. **Nie używaj korektora. W razie pomyłki skreśl odpowiedź i napisz jeszcze raz.**
3. **Wszystkie zadania rozwiązuj w wyznaczonych miejscach arkusza, zgodnie z instrukcjami sformułowanymi w treści zadania.**
4. **Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.**
5. **Przy każdym zadaniu podano możliwą do uzyskania liczbę punktów. Maksymalna liczba punktów do zdobycia wynosi 60.**

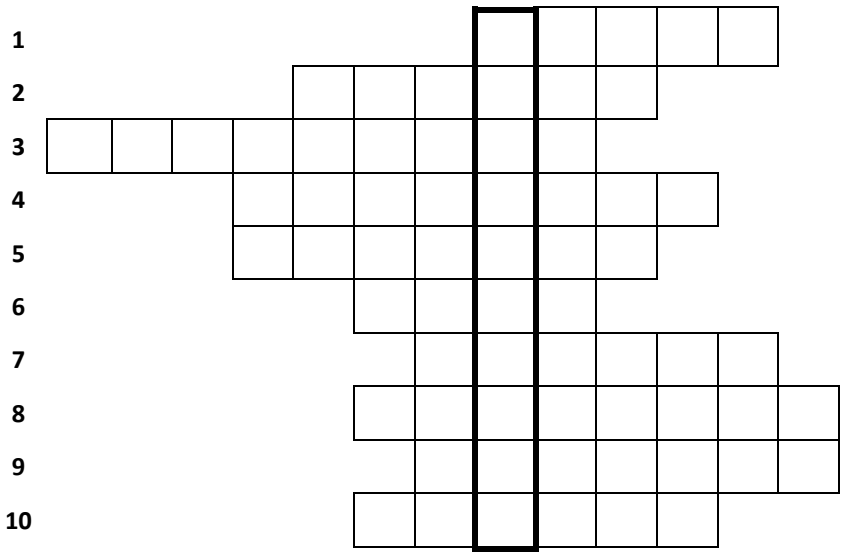
Powodzenia!

ZADANIE	1	2	3	4	5	6	7	8	SUMA
MAX. LICZBA PUNKTÓW	11	8	10	5	6	4	9	7	60
PUNKTY PRZYZNANE									

WPISZ SWÓJ KOD

1. Wykonaj zadania dotyczące Azji. (0–11)

A. Uzupełnij logogryf, wpisując do diagramu hasła pomocnicze oraz rozwiązanie w zaznaczonej kolumnie (wyznawca jednej z wielkich religii świata).

Hasła do krzyżówki:

1. Najświętsze miasto wyznawców islamu, miejsce narodzin Mahometa.
2. Naród należący do grupy ludów tureckich, zamieszkujący głównie środkowosyberyjską tajgę, którego przedstawiciele zajmują się między innymi hodowlą reniferów lub koni, myślistwem i połowem ryb.
3. Forma walki zbrojnej, która przez stosowanie przemocy i zastraszania prowadzi do osiągania określonych celów politycznych, gospodarczych i społecznych.
4. Religia (grupa wierzeń religijnych), której wyznawcy mieszkają głównie na Półwyspie Indyjskim.
5. Roślina włóknista wykorzystywana do wytwarzania miękkiej tkaniny. Ponad połowa zbiorów tej rośliny pochodzi z Azji, przede wszystkim z Chin, Indii i Pakistanu.
6. Narodowy sport Japończyków, w którym zawodnicy starają się swojego przeciwnika przewrócić lub wypchnąć za matę.
7. Wyspa na Oceanie Spokojnym u wybrzeży Chin. Położone na niej państwo nie jest obecnie uznawane przez wszystkie kraje świata, a Chiny (Chińska Republika Ludowa) określają wyspę jako swoją prowincję.
8. Miasto w Indiach, w okolicach którego położony jest Silicon Plateau - jeden z ważniejszych ośrodków przemysłowych branż high-tech (wysokich technologii).
9. Określenie rewolucji agrarnej w Indiach w latach 60. XX wieku, polegającej na wprowadzeniu nowych odmian ryżu i pszenicy, co pozwoliło na uzyskanie dużo wyższych plonów.
10. Największa wyspa archipelagu Wysp Japońskich.

B. Azja to kontynent zróżnicowany pod wieloma względami, w tym religijnym. Mieszkają tu wyznawcy trzech wielkich religii monoteistycznych oraz kilku religii politeistycznych. Obejrzyj fotografie (załącznik do zad. 1) i ustal, jaką religię prezentuje każde ze zdjęć. Wpisz w wykropkowanych miejscach nazwę religii oraz dopasuj nazwę państwa, w którym dana religia dominuje.

Państwa: **Filipiny, Iran, Izrael, Mjanma, Nepal**

Fot. 1. – religia - …… - państwo - ……

Fot. 2. – religia - …… - państwo - ……

Fot. 3. – religia - …… - państwo - ……

Fot. 4. – religia - …… - państwo - ……

Fot. 5. – religia - …… - państwo - ……

2. W tabeli umieszczono polskie obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Dopasuj do każdego obiektu jedno zdjęcie (załącznik do zad. 2), dopisz województwo, w którym znajduje się obiekt (jeśli to grupa obiektów położonych w kilku województwach - wystarczy wpisać jedno z nich). Dla obiektów transgranicznych w ostatniej kolumnie tabeli wpisz także nazwę kraju, z którym Polska dzieli ten wpis na Listę (w przypadku kilku państw wystarczy podać jedno). (0–8)

	Obiekt na Liście UNESCO	*Zdjęcie nr*	*Województwo*	*Państwo*
1.	Stare Miasto w Krakowie			
2.	Królewskie Kopalnie Soli w Bochni i Wieliczce			
3.	Auschwitz-Birkenau. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady			
4.	Puszcza Białowieska			
5.	Stare Miasto w Warszawie			
6.	Stare Miasto w Zamościu			
7.	Średniowieczny zespół miejski Torunia			
8.	Zamek Krzyżacki w Malborku			
9.	Kalwaria Zebrzydowska: manierystyczny zespół architektoniczny i krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy			
10.	Kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy			
11.	Drewniane kościoły południowej Małopolski			
12.	Park Mużakowski			
13.	Hala Stulecia we Wrocławiu			
14.	Drewniane cerkwie w regionie Karpat			
15.	Kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku w Tarnowskich Górach			
16.	Krzemionkowski region pradziejowego górnictwa krzemienia pasiastego			
17.	Pradawne i pierwotne lasy bukowe Karpat i innych regionów Europy			

3. Uzupełnij luki w tekście. Na załączonej do arkusza mapce świata (załącznik do zad. 3) wyznacz i narysuj trasę opisanej podróży. Zaznacz także na niej obiekty geograficzne oznaczone numerami od 1 do 9 (opisz je na mapce przyporządkowanymi im w tekście cyframi). (0–10)

Podróż zaczynasz w porcie jachtowym w Gdańsku. Żeglujesz przez Morze Bałtyckie i cieśninami: Sund, Kattegat oraz Skagerrak wypływasz na Morze …… **(1)**. Kierując się na południowy zachód przepływasz przez Cieśninę …… oraz Kanał La Manche, skąd wypływasz na otwarte wody Oceanu …… . Następnie poruszasz się na zachód wzdłuż 40 równoleżnika i dopływasz do wschodnich wybrzeży Stanów Zjednoczonych. Płynąc dalej wzdłuż brzegu z prawej burty możesz obserwować gęsto zaludnione obszary jednego z największych na świecie megalopolis, zwanego …… . Opływasz półwysep Floryda **(2)**, mijasz Miami i docierasz do wyspy …… . Stolicą położonego na niej państwa jest Hawana, miasto o współrzędnych geograficznych …… (*odczytane z mapy współrzędne zaokrągl do pełnych dziesiątek stopni*). Kierując się na południe w stronę Kanału Panamskiego płyniesz przez Morze …… **(3)**. Przepływasz przez Kanał Panamski i kontynuujesz żeglugę w kierunku południowym po wodach Oceanu …… . Przekraczasz równik mając po zachodniej stronie Wyspy Galapagos, a po wschodniej – wybrzeża Ameryki Południowej, nad którymi wznoszą się ……, wyniosły łańcuch górski wypiętrzony podczas najmłodszej orogenezy - …… . Docierasz do Zwrotnika …… i wzdłuż niego obierasz kierunek zachodni, płynąc przez ocean aż do Australii **(4)**, najmniejszego kontynentu i jednocześnie państwa, którego stolicą jest …… . Trasa dalszego rejsu prowadzi na północ i północny zachód. Mijasz Wielką ……, następnie Cieśninę Torresa oddzielającą kontynent australijski od wyspy …… i wypływasz na Morze Arafura oraz Morze Timor. Wzdłuż wysp Archipelagu Malajskiego **(5)**, należących głównie do państwa ……, docierasz na Ocean Indyjski. Jest lato, więc znad wód oceanu w stronę kontynentu wieją sezonowe wiatry zwane …… . Żeglując na zachód wzdłuż najdłuższego równoleżnika dopływasz do Afryki. Tutaj obierasz kurs na południe, żeby następnie przepłynąć przez Kanał …… pomiędzy kontynentem a wyspą …… **(6)**. Obserwując z pokładu afrykańskie wybrzeża możesz dostrzec życiodajny wpływ …… (*określ termikę prądu*) prądu morskiego Agulhas. Opływasz Afrykę – jeszcze tylko rzut oka na najdalej wysunięty na południe punkt tego kontynentu, czyli Przylądek …… – i docierasz na wody …… . Wzdłuż lądu stopniowo kierujesz się na północ. Mijasz ujście najpotężniejszej afrykańskiej rzeki, czyli ……, skąd już blisko do Zatoki …… **(7)**. Na wodach zatoki początkowo kierujesz się na zachód, żeby opłynąć Afrykę, a następnie na północ w stronę Europy. Po wschodniej stronie mijasz wejście do Cieśniny ……, która łączy Ocean Atlantycki z Morzem …… **(8)**. Płynąc wzdłuż zachodnich wybrzeży Europy mijasz najdalej wysunięty na zachód punkt naszego kontynentu, czyli Przylądek …… . Wzdłuż południka 10°W kierujesz się ku Irlandii **(9)**, opływasz tę wyspę oraz północne terytoria Wielkiej Brytanii, żeby na koniec przez wody Morza Północnego i Cieśniny Duńskie dotrzeć z powrotem na Morze Bałtyckie.

4. Wpisz w wykropkowanych miejscach nazwy kontynentów, na których całym obszarze lub części terytorium spełnione są podane warunki. (0–5)

Uwaga: rozwiązując to zadanie skorzystaj z mapki świata, która jest załącznikiem do zad. 3

A. Słońce w ciągu roku co najmniej jeden raz góruje w zenicie: ……

B. Występuje zjawisko dni i nocy polarnych: ……

C. Przed tygodniem zaczęła się astronomiczna jesień: ……

D. W dniu przesilenia letniego na półkuli północnej Słońce góruje wyżej niż we Wrocławiu (51°N): ……

E. Gdy zaczynaliśmy pisać finał konkursu – tam była godzina 6.00 czasu strefowego: ……

5. Wyjaśnij, jaka jest różnica między znaczeniami wymienionych poniżej terminów. (0–6)

A. mapa – plan:

……

……

……

B. pogoda – klimat:

……

……

……

C. magma – lawa:

……

……

……

D. walory turystyczne – zagospodarowanie turystyczne:

……

……

……

E. mniejszość narodowa – mniejszość etniczna:

……

……

……

F. Unia Europejska – strefa Schengen:

……

……

……

6. Wybierz ilustrację (załącznik do zad. 6), która poprawnie przedstawia dane zagadnienie. W wykropkowanych miejscach wpisz właściwe cyfry (1-3). (0–4)

A. Podział administracyjny Polski obowiązujący w latach 1975-1998 – mapka **A** ……..

B. Piramida płci i wieku o kształcie najbardziej zbliżonym do obecnej sytuacji demograficznej Polski

– diagram **B** ……..

C. Struktura produkcji energii w Polsce według źródeł pozyskiwania w 2019 roku – wykres **C** ……..

D. Struktura zatrudnienia w głównych sektorach gospodarki w Polsce w 2018 roku – wykres **D** ……..

7. Sformułuj po dwie przyczyny i po dwa skutki każdego z wymienionych problemów. Zaproponuj także po dwa sposoby możliwych działań zmierzających do poprawy sytuacji. (0–9)

A. Duże zanieczyszczenie powietrza w województwie śląskim.

Przyczyny: ……

……

Skutki: ……

……

Możliwe działania: ……

……

……

B. Duże zagrożenie powodziowe w południowej części województwa małopolskiego.

Przyczyny: ……

……

Skutki: ……

……

Możliwe działania: ……

……

……

C. Ujemne saldo migracji na obszarach wiejskich województwa podlaskiego.

Przyczyny: ……

……

Skutki: ……

……

Możliwe działania: ……

……

……

8. Na przestrzeni wieków wielu Polaków w różny sposób przyczyniło się do poznawania świata, rozwoju nauki oraz popularyzacji wiedzy. W zamieszczonych tekstach:
- uzupełnij luki w zdaniach, wpisując w wykropkowanych miejscach właściwe wyrazy,
- określ prawdziwość podkreślonych informacji, otaczając kółkiem odpowiednio literę P lub F,
- skreśl błędne z trzech proponowanych nazw geograficznych tak, aby pozostawić zdania prawdziwe. (0–7)

A. W tym roku obchodzimy 550 rocznicę urodzin **Mikołaja Kopernika** - prawnika, urzędnika, lekarza, dyplomaty, duchownego i filozofa. Kopernik urodził się w (*nazwa miasta*) ……, studiował w Krakowie, Bolonii i Padwie, a potem pracował w Lidzbarku Warmińskim, Olsztynie i Fromborku. Współcześnie najbardziej znany jest jako astronom i twórca teorii ……., którą opisał w swoim dziele „O obrotach ciał niebieskich".

B. Po powstaniu listopadowym młody **Ernest Malinowski** wyemigrował wraz z ojcem do Francji. Tam kontynuował naukę i pracę, aby po latach, jako inżynier drogowy i kolejowy, wyjechać do *Boliwii / Brazylii / Peru.* Jednym z jego największych osiągnięć było zaprojektowanie, a następnie nadzorowanie budowy istniejącej do dziś Centralnej Kolei *Transandyjskiej / Transsyberyjskiej / Transkordylierskiej.* Na trasie wydrążono w skałach 63 tunele oraz wybudowano ponad 60 mostów i wiaduktów, a linia kolejowa w najwyższym punkcie prowadzi na wysokości około 4800 m n.p.m.

C. - **Ignacy Domeyko** był geologiem, inżynierem budownictwa i meteorologiem, badaczem Ameryki Południowej, który po klęsce powstania listopadowego musiał wyemigrować z kraju i ostatecznie osiadł w Chile. **P / F**

- Nazwisko Domeyki zostało upamiętnione w różnych dziedzinach nauki, między innymi w mineralogii oraz paleontologii, a także w nazwie pasma górskiego położonego we wschodniej Syberii. **P / F**

D. Paweł Edmund Strzelecki, podróżnik i odkrywca, opuścił Europę w 1834 roku, wyruszając w dziewięcioletnią wyprawę naukową dookoła Ziemi. Trasa podróży wiodła przez kilka kontynentów - w Ameryce Północnej odkrył złoża rud miedzi, w Ameryce Południowej badał wulkany i prowadził obserwacje meteorologiczne, odwiedził wyspy Polinezji. Podczas kilkuletniego pobytu w Australii udokumentował występowanie licznych surowców mineralnych oraz dokładnie zbadał położone na wschodzie kontynentu góry - …… (*wpisz nazwę tych gór*), których najwyższemu szczytowi nadał nazwę …… .

E. Ignacy Łukasiewicz to polski farmaceuta, przedsiębiorca i wynalazca oraz działacz niepodległościowy, założyciel pierwszej na świecie kopalni (*podaj nazwę surowca*) …….. w Bóbrce koło Krosna na terenie obecnego województwa ……. . Dziś znajduje się tu muzeum – skansen, gdzie można podziwiać wieże wiertnicze, kieraty i szyby.

F. Jedną z patronek roku 2022 polski Sejm ogłosił **Wandę Rutkiewicz**, wspinaczkę, która zginęła w 1992 roku na stokach Kanczendzongi w *Alpach / Andach / Himalajach.* Osiągnięcia Wandy Rutkiewicz stawiają ją w gronie najlepszych himalaistek w historii. Jako trzecia kobieta na świecie i pierwsza Europejka zdobyła Mount Everest - najwyższy szczyt naszej planety. Była także pierwszą kobietą, która weszła na drugi z ośmiotysięczników na Ziemi, czyli szczyt *Aconcagua / Denali / K2*.

G. - **Alfred Szklarski** był autorem powieści o Tomku Wilmowskim, młodym podróżniku i łowcy zwierząt. **P / F**

- Wśród najbardziej znanych pozycji tego dziesięciotomowego cyklu znajdują się takie tytuły jak „Tomek w krainie kangurów", „Tomek na tropach Yeti" czy „Tomek u źródeł Amazonki". **P / F**

Załącznik do zad. 1

1

2

3

4

5

WPISZ SWÓJ KOD

Załącznik do zad. 2

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

WPISZ SWÓJ KOD

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

WPISZ SWÓJ KOD

Załącznik do zad. 3

WPISZ SWÓJ KOD

Załącznik do zad. 6

A1

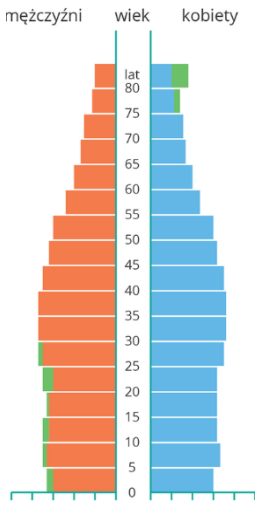
A2

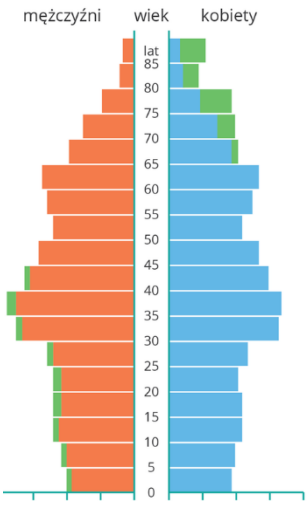
A3

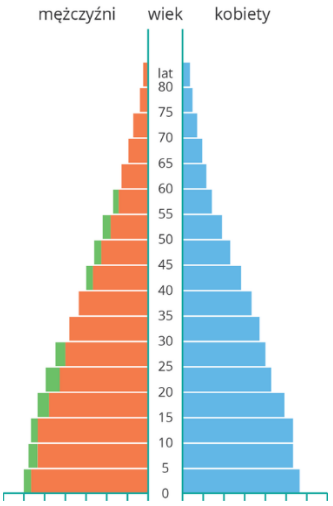
B1

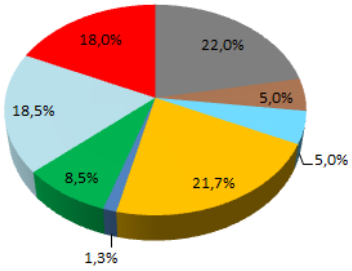
B2

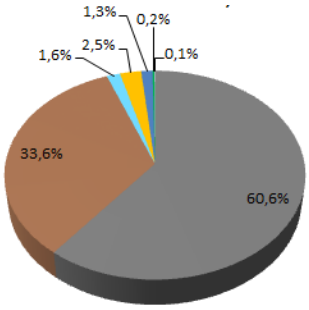
B3

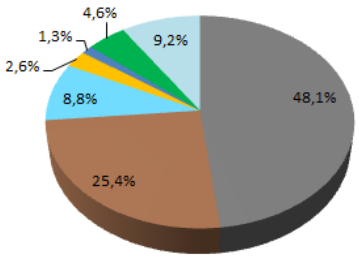
C1

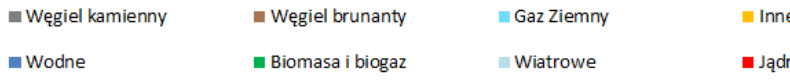

C2

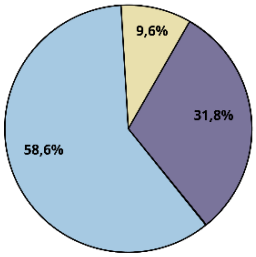

C3

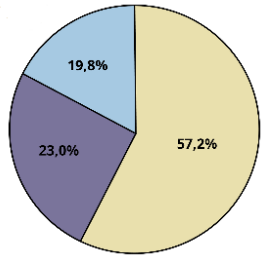

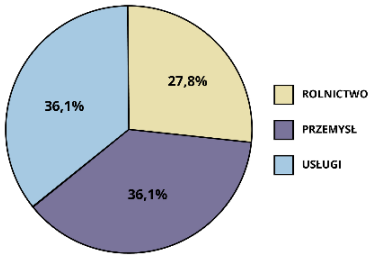
D1

D2

D3

źródła ilustracji do załączników do zad. 1,2,3,6:
wikipedia, pixabay, GUS, Zintegrowana Platforma Edukacyjna, Nowa Era, geografia24.pl